

צִיּוֹן

לגבישות אנשי מופת מכני עמנו אשר הלכו לעולמם בשנה זו.
שנת המוציא לאור.

א.

יצחק נח מאנה ימער.

ציוס השבוע ב' אדר תרמ"ח (18. מערך 1865) בשבוע הקול חקקה וויינן עד קציה: מאנהיינער אינעם! הלדיק אדר, הרועה הזלמן אשר רעה את עדרו קהל עדת יסורין צוויינן ארבעים שנה, אשר גהלם על וי נבחות והסלום, אשר השקה אותם כוס תנחומים ויחונן לבם לענות צלה, עת יסצו צפול המדרגה צין יתר העמים, ואשר היה להם לצדי תפלה עדי עדיים אלהיית הילול היונים הראשונים ולצדי ישראל היה אור; אשר היה לאות ולמופת לוורי יסורין צלקחו הן ומופת תעופה שפתיא ואשר פעל ועשה הרצה יותר שהיה מורה צפתיא להקים את עמודי העולם: הורה, עצודת הילולת הסדים על חלם; אשר היה לוסיצ כפס כל צר לצב אורח אונה ומישרים, ונקל חוצלים לנעמי לב חנפי לעגי נעגוב, צפיהם וצפיהם יבדו את ה' ולצם צל נעום. — "הלדיק אדר" בשבוע כקול היר צחוק לבות חלפים ורצות. צדי אדר, מעמו ואשר לא נעמו, ויודעין פנים אל פנים ואשר רק שועבו את שמו העוז ואח נעסקיו ומדותיו לעוז צית ישראל, לבוז עדתה, לבוז אנשים קטי יום באנשים ובאנשים תחת שצט עוני ואקון, חולי או נדוה; ובכל כשאו כהי כהנר על הצבור, באצל יחיד ומספר תאוריים אשר ישל איש על גואלו וקרובו, עלמו וצפרו, ועל כלם עולה קול יללת המדבאים אשר היה להם צחיו וקור צרבה, וצוותו מוק אדר נהם.

(*) ילחם בן נח נאכהיימער (בן שונו ורק אחרי נוח אחי ר' נח קרא עלונו גם צשונו „ילחם נח“, כמזהב רוב בני עונו צאשכנז) חלה צעיר קאפענהאגן צעגענווארק הונדינה ציוס י"א לחודש נורמאון ה' תקצ"ד (17. אקטאבער 1793). ונצד צלמודי חורחנו ואמונתנו טק' סגבורה הוליו על פי דרכו ובסרונותיו גם ציריעות וחכמות אחרות, ואחרי אסף צאפניו לימודי הפילוסופיא והקר לשונות, מחונת ילחם (צטנת תקע"ו) למורה נטעם הונק, להורות וללמד את בני ישראל צקאפענהאגן חורח ואמונה.

צמחת תקע"ט שם פענויו לאשכנז וידרוש צרצים צעברלין צנית
חתפלה ודרוסיו וולאו סן צעיני כל חנוי לצ גדולי עם. וחסם הכך לוויען
צקיץ תקע"א.

ציונים ההם היה ערצ רצ ולח קדרים צין צני ישראל צעיר הצילה.
וועבס הוולך לא הורשה להם להיות לעדה ויחדות (וגעוויינדע) ככל
קהלות ישראל, והיו צעירי ^{הציונים} בשנות פזורות ונדחות וועדרים טובים
אשר ילכו והלום צאין רועה ומונהל; וכן היו צעיריהם. צחדר אשר שבדו
להם צצית הנקרא „דעוועפֿיגערדיק״ תחאקפו אל התפלה, ואם ונו
עליהם רצ חצ״ד לשלול את פיו ככל המוגע לדת ודין, אז נקרא עליו
רק שם „נעשים על צער בשר“. כפי הנראה צכחצי חולר העומקלה ויונים
הם חין לבחר חנוכ בי היה את לבצה להטיצ את מלכ צני עונו צווישן
ובישר ארסותיהם, חולם לא ידעה חיו דרך ישרה שתצטר לה, יען חלק
לצ העם לשנים, וצין וותי ונקפר מעשירי עם אשר גרו צה ונקראו
„טאָנערייטע“ (לחור: העומקלה קוצלת אותם; ואת הכבוד הזה קנו
להם צבסק וולח) התגלע ריצ הבתות ופירוד הדעות אם להיוון או
להסנאיל צדרכי האנוכה והעבודה, אם ללכת צדרך אשר לרכו צו אצותינו
וועולם או להוליל יסן ופני חדש, ועל כן כצוא מלכ י י ו ע ר צווישן
שונות אחו כל אלה אשר ונגות פניהם קדי מוה ויודעים ווה הזון
דורס ונאחם, וגם חכמי העומקלה חליו כשאו עין להיות להם וועיר לעזור
לגדת יסורון ולהריגוס ונאשפות. צנושך חדשי הקיץ חלול ותשרי חקפ״ח
דרכ דרכ ונלכ י י ו ע ר צווישן שלש פעמים, צראשונה על הפסוק

(*) זה תולדותיו אלה כתבתי כבר (באריכות יתר נעט) בראש הס' „ליון לזכרון עולם“ (נחמהדין ועד=אונבון) אשר הוליד לאור הנליץ ב' נחיר קאסן ביקעטיץ לזכרון סגור אשר עשתה עדה ויועץ ליום מלאה להמנוח שנעים טעם (17. אקט. 1863), ואזה! זה העשיתי אז בלב שנים מלא גיל הבני עומס הפעם מלא כגשי דאבון ויבון; גם הוספתי שם זה שנוגע לתולדותיו מאז ועד עתה, ואם כי זמן מועד היה, כשהו ומאזה, לקום כי הורבן הענין רב הוא וגם מושלחו.

„צית יעקב לבו וכלבה צאור ה' ישע'י צ' ה' צטניה על „דרסונו וחיו“
 עמוס ה' וצטליטית על „סנור רגליך כאשר תלך אל צית האלהים“ קהלת
 ה' א' וכל העם סנעו דצרו צטו לצ וצרגשי אהבה ובצוד להדורש. (*)
 וצלבדי זה רצה היתה עצודת ואלה יי מער ציוני היתו צעיר המונבלה
 להסיצ לצ צני העדה חיש אל אחיהו ולימד חצן צוחן פנה יקרת אל
 הסלום והאחדות. ותהי ראשית פעולתו לבחוצ עלי גלין ראשי
 פרקים ואופנים לקדרי צית תפלה ועצודת ה' ויעט לו צזה חת נקורת
 חז"ל לקו ומקי השלחן ערוך לונסקולת, וצאופן הזה עלה צירו לחצר
 הלצות והיו לאגודת אחת.

אחרי ירחים אחדים קצ לקאפענהאגען ולא ארבו לו הימים שנה
 כי בקרא בקרא לצרלין למלא נקום החכם וו"ה יו"ט ליפנואן סונץ אשר
 היה דרשן צצית תפלה וצעת ההיא עזצ חת נסנרתו. גם צצרלין לא
 יקצ יוניס רציס, בי עוד נעט נקגר צית התפלה אשר להחדשים (הסונעים)
 דרשות צצפת חשבנו נקיה וצחה) נעטס המונסלה, ואחרי עזצו צרלין
 התגורר חליפות צהאונצורג ולייפליג, וידרש צרציס ציוני הסוק, וצצנת 1824
 נטא לו חת העלונה המנכלת ועוצת נעט ליצעטעט דאמיער נהאונצורג
 לאשה. — הסנה ההיא הצילה גדולות צכנפיה לו ואלה יי מער, כי
 וולצד אשר צנה לו צית צארטו לו אשק^{אצרות התורה}_{אצרות השם} צצנתה ההשקסה האלהית צית
 צצול לו מוכן לצצתו כל יוני חיי ציוני חג הזכרון אשר יחדיו הגיעו
 עם יוני סוק לייפליג צעת הקתו (הערבסאטעסאט) דרוש דרש צלייפליג
 צהחאקף העס לתפלה, וצין הסונעים היה גם הגציר וו. ל. ציעדענאן
 מווינען. צעת ההיא נגנר צנין צית התפלה צווינען והוקס על כליל צהדרו
 חת חדר התפלה היטן, ויהי צהתינץ ראשי העס חת וני וני לקחת
 דרשן להס, אז גלה הגציר הכזר דעתו כי ואלה יי מער הוא האיש
 אשר יצח ויקרצ, ואחריו נמו כל חשני הקהל ופה אחד צחרו צו צירת
 אאווענצער לטנה ההיא. לצחירתם זאת ענוד עוד דצר אחד צשקן, והוא,
 בי לא ידעו נה הוא הסס אשר יקראו לו? „דרשן“ או „לצ“ לא היה
 ציכלתס לונות עליהם, בי צעיני המונסלה לא היו עוד בעדה מיוחדת
 צכל אופניה ופרגיה, כמוצא לונעלה. אולם צעלס העת ההיא גוע
 ויונת נורה האנונה לילדי צ"י, אז נקצו לונלה יי מער סס „נעגיה (דירעקטור)
 על צית ספר האנונה אשר לצני ישראל צרשיון הונלך“. וגם אז אחרו
 חשני המונסלה לחת רשיוס לצחירת העדה, צאנרס כי ואלה יי מער
 חינו יליד עסערייך ואין לו הונשפט להאחו צארץ הזאת. אך בנגד זה

(*) צכורי העתים לשנת תקפ"ב צהוקסס האשכנזיס „פאטענאנדיטע נאטי“
 לען" 208.

הוכיחו ראשי העדה כי חזיו כולל צאריך אונגארן אשר לארלות עטורייך תחשב, ואם כי הרחיק כדור ונשם לארץ ככריה, הלא עוד לא חדל להיות בידי הארץ לכל נשפעי וחקותיו, וכן גם חזיו אחריו. על פי הדברים האלה אשר נעמם וננוקם עמם היתה רוח אחרת. את העדים הפקידים, וגם בזאת נחמה להם ונחמה יי ונער להחצור נקודם אל אחת קהלות היהודים באונגארן, וירשום את שמו צפיקס עדת עיר קאלצורג, ואחרי כן חנונו פקיד הפאלייח לצחירת העדה „טוב“, ונכתב ונחתם צסם האדעקסרעגירונג לחוק ולא יעצור, ציום 7 יולי לשנת 1826. אך עוד יונים רבים קודם לזה, בחודש יוני 1825, החל מאלה יי ונער לעצור עצודת הקודש, וצירה אפריל 1826 חנך את ההיכל החדש ציד רנוס ולעיני נקיבים רבים פקידים ושופטי העיר.

אחרע שנים עבר מאלה יי ונער עצודת נורה צצית הספר, ונשנת 1825 עד 1829, ואח"כ גאלץ לעצור נשונרת כהונתו זאת, כי כצד היה הדבר על גור החלם, ונכתב זה נמל עליו לעשות קדריס ללרכי העדה הרבים. בזמן הקלר הזה הפיץ זרע ללדקה על חלוי העדה אשר ציונים הצאים הוליא ליץ ויעש פרי כחמד. לפני צולו חנונו הנערים עניני חנונה צצית הספר רק על פי קפריס ההחוצים צספת חשכנז, וכל מציין דבר לאשורו ידע כי לא זה הדרך לחוקק החנונה על לוח לצ הנער לזכרון עולם, כי אם ילפף ויהגה חיה כללים נמנה צפין וצספתיו, הלא רוחה זהה לו אם לא פאצ וכן הנקור הראשון וים חיים אשר לא יכוצר, היא החורה הקדושה צעם הלשון סגבתצה זה. על כן סם מאלה יי ונער לחוק ולא יעצור ללמד החנונה נמוך קפרי הח"ך וספרי התפלה צלשון עבר. וככה הרצה עשות קדריס צעניני העדה הסורים לוויכיהם; כעץ חנונו אשר צרכה צו סלח קרעפותיו חנה ואנה להרצות טוב, וכנועט כל קדרי העדה ודרבי החצורות לפעולות לרק וחושיה, עניני צית הקצרות וכו' וכו', כלם נעשיו ידיי הם אשר ילר צחכונתו וצחום לצו צקצרו ואלהצת אחיו. הוא החל לקדש מדעת עצמו צשנת 1826 את הרשימות לצנים הנולדים, לפסולין, ולנחיס, עוד טרם שמו פקידיו הנמשלה את העבודה הזאת על שמו צשנת 1831. צמאנהיינער כאנונו הדברים „כל הצורה ען הכבוד הכבוד רודף אחריו.“ הן מאלו צא לויען עד יונו האחרון לא לעדה רגלו על נפתן צחי הפקידים ונוקם החשפט לעוצת עצמו וללרכב, לו למלוא חן צעניני השרים, וצבל זאת (או חולי צעצור זאת) סלחו אחריו כפעם צפעם לקרוא לו לדרוש עצמו צענינים רצים המוגעים לכלל צני ישראל. צבל התפוצות אשר ערך אליהם על שאלותם ראש ראיו כי סם לו את העצב והנועיל לצנונו לנערה ובהגיגו הצער חצ אהצת אחיו צציו וסלהצת יה.

[illegible]

ה' ידענו מאלד כי אנשים צעלי דעות שונות בעניני האמונה ויחלש אליהם יוכלו להסדועה איש את אחיו בשלום ואהבה כשבת אחים גם יחד. חולם בדבר אחד והאחרו כלם ולבם לא הלק בזה, והוא שהצג לעומם, הלוך מולצו ענו. האהבה הלזו קדושה היא להם כהפצת איש לחבירו, וזה יתלכדו ולא יתפצלו לב איש ואשתו, חב וזנה. אך חזי לבן סיוכר ומורה אשר מדי הראותו אחרות יראה ובכוד לאחיו זה ילדו — אם לא בנפשו עוד גם שארית גחלת העוב הזה בקרבנו — לא יעמין צמנו את הגלות והבזוי אשר נשע לבו לקראת עמנו ומולדתו, ואומר לכל כי על הגזע אשר נמנו ילא עליה הכורה ושבו נחם, ועל בן צרבליו ירחקנו כמו יולד ינונן עיניו; נוסף את שם ישראל להרפתה וקיקלון על כבודם יוסף ^{הצורך חסד} אשר פשו שונאיהם ונדיהם מעולם, סתם אשר היה לו להקריב חלבו ודמו לסליל כבודם; עושה כל אשר צמנו לכבוד דתם זרים ולחצק חיק ככרים, ולמלאות אך צנענים וחוקים אשר ילדו על צרכי אבות אבותיו, ^{הצורך חסד} ללכי לבחון ולפלק מה הסביל והיחלון וכן האחת אל השנים . . . או אז יתיר האגודה ויפתח חלונות האהבה אשר בינו לבין חביו, ורוח השלום חלף ואיננו! האף אין זאת? ואיכמה יוכל האב ורחא בי אוכל לחנו אוכל על שלחנו הגדיל עקב על אמונת קדשו ומחוך ציחו ילאה הרעה עליה? כי הצנים אשר גדל וירומם צזיעת אמו ובדה לבו, מעמל נפשו השציעם טוב ובעלתו ינחם צאורת המיים, היו לו ולעמו לאויבים, שחמו רחמים ומחבולות יקנו לשכנם ולשונאיהם ונחתם מתי ה'?

”הן רצות רחילו בימינו כי צדים כאלה כחשו לחצותיהם אשר כבר ישכנו דומה צירכתי צור ויחמרו לא הונה, אחרי אשר התחללו את עמי האמונה מעליהם; גם הם אבותם סרקו מעליהם ובשנן דופי לא יזכר ולא יפקד לעולם, ולו יהיה גם הם גדול ציטראל אשר בשמן הטוב ילא שועו צמחסקים; — ומי זה עוד יסגלל כי נמלאו כאלה אשר ישנאו ויצונו ליקחת אציהם צעודנו מי על אשר לא כבדהו האמונה מציבור ואהבת הדת מלבו, ובאיצה נקוהרת עיניהם כלו מיסל: נמי יקרבנו ימי אצל אבי, לונען יסיר המוח נעל זרועותם את סגלי השוא המחרקים עוד הקסר אשר ציניהם וצין עמם” . . . וכו’.

(* הדברים האלה נפתחו בזמנם וקשר פורענות של הרב מאהיימער וועס
פלעמור, ועתה אחרי אשר נפתחו העמים נדעו בקשר Judentaufen in
Oesterreich ונתבסס ד"ר וואלף (ווייץ 1863) ומאם העתקאים.

מה נעימה ויקרה היתה להיותם דרשנו ציור שצח קודש לקיר שהם נדערו ונענה
היוכלו כי עלה השמיעה צמורה ונליכסו, וברגע יחד מטה וקרה צקול: וקרחם
דכור בלחץ לכל יושביו! אלה דברים חדשים הקראו דכור לכל יושבי הארץ,
אך זכור, דכור אלה מנבקים. גם חגי כנוכס אקיה לדכור מוקרב לצי, לראות
היהודים מפנים בשאר אזרחי ארץ, אלהם לא בדכור הזה אשר אלה מנבקים
לפסליך כל משה עבודה ה' הנחמה רק על שכל עם ישראל — רק ושצחם אים
אל אחיהם ואים אל משפחתו חסדו! — שכל אים ישראל ישוב למשפחתו ולא
יבט זה אשר הוא יהודי — ואל אחיהם ונכלם ה' ישוב! לא יהיה ולא יחדם,
רק ישנה זה אשר הנחיל לו ה' מלא."

הדברים האלה צאונה נעימים ויקרים וראוים לזי שחמרה. ובלעונות
זה היה קט ועושה דק לכל אחיו הדורשים עוצתו ונצלי שום לצ אל
דעותיהם ומחשבותיהם צעירי האנונה. בארץ גאליציען היה גדול שמו לרוב
ישרו ועוזו לציה ישראל, ואחבי הכותב אשר ונלידי הארץ ההוא הנני,
זכרתי עוד מיוני נעורי כי צכל עת לרה ליעקב צהעורר חנה המליק
ציונים לא כוצים, אז נכל עצר ופנה רק אליו נשאו עין כי יעמוד
ליונים, וכל לצ רהם לו אהבה וכבוד גם נחלה אשר אין מחשבותם
במחשבותיו. בבה ראיו כי צמנה 1848 צעה ילא פחשגן במצ הקאה-
שטיטוליאן והדת נחנה כי יצחרו כל הערים שלוחיהם צאי צכחם וישלחם
לציה הועד (רייכסראטה), אז צמרה עדה ישראל צעיר צרלדי (העדה
היחד גדולה בגאליציען לערך העמים האחרים אשר צה) צמלכהיינערה,
צידעה כי אין כמורה אים הדרוש לחפץ כלל ישראל צעה הסיה, עת
דאן להקים נעפר חת עם נענשך ונורט סלזה ולקרוח לו דכור נן
עקת שנות קדם. "שגו צרחה הצוחרים צו! ציור. 5 אקטאצער 1848
נדערו הנצחרים יהדיו על דבר הנקיס אשר שלחו צמי עוננו צימוד בגאליציען
(בארץ צעהנען חדל מן היהודים עוד צמנה 1847). עוד זכור יזכרו
רוב הקוראים בארץ הסיה חת דבר הנקיס ההם ותקנור צערה צקרה!
צעד החופש ללכול צקר בשר ולחלליק כרות (וגם חס לא הדליק נכרוב
עוגי וחוקר) צמנה ו"צ וצכל עת ננולא שונה אז חוגה, צציה הנעשה
וצציה האכל, מוכרה היה היהודי נכלס צבקן מלא, ואז לו כלים אשר
לא מהר לנולא יד הנגש הקורא: הצ! הצ! אז ציה חוקה נקס
מכל הצח צידו, מן הלחם אשר יאכל, מן הרבצ ורחים, בקות ושלום,
ויציגו עמוס ביום הולדה. אך מה אומר בקות ושלום? הן פעונים רבות
עם שחלתו לעורו גם עורו מעליו הפטיק, לא אחת ולא שנים הנגשים
ילאן לחופים דצד סוכר המס (פעלשער) ואת האים אשר נמלא צידו
סגלי צה — הצקר הנקט צקח צצלי נס — הפכו על פניו וארצעים
אכורו על ספק דס! — ואלה דצרי מלכהיינערה אשר דצד צלוחי
הנצחרים ציור ההול:

„אדוני! לא להעביר לפניכם את „היהודי הנלחם“ עם כל קורותיו ותלואותיו
בין העמים בכלל ובאחי הפעם; הן לא זאת מערכתנו בעת ועוד חזון למועד, והיום
רק זאת מגמתה לדבר דבר באזניכם על דבר החוק ההוא (המקיס הנ"ל), וגם זאת
לא מלד היותו נוגע לענין כסף המדינה ותלואותיה והכנסותיה — כי אין דרכי
להעיק מלחי צבאלה — אולם מלד היותו נוגע לחיי אחי בני עמי; מלד היותו
נוגע לכבודם, כי טוב כבוד מחיים.

הנה שמעתי רבים אומרים, כי אין זה עם הנא מהאנוכה, כי אם מן
הרכוש והקנין. הנה אדוני! שמים אשאלכם. האמת, האם עם כזה עם הרכוש
יקרה אשר היהודי שלם לחמול והיום יחדל, יען כי הלך צנחנים אל הכסף מאמונה
אחרת ואמר: לך הנני ומרשם כנפיד עלי? האם שנו הרכוש והקנין היום מאשר
היו אמצול? האם נהפך הוא בעלמו לאיש אחר? הן גם הוא גם רכושו לא
נפסדו ולא שנו, אך אמונתו שנתה את עממה — וני יודע? אולי גם היא
לא שנתה צאמה רק למראה עין!

„עוד אחת אשאל את האומרים כי אין זה עם הנגבש בשם האמונה: אם איש
יהודי הרוצח חתם משא ^{עוד היתר ונאמר שוכב על ערש דוי, ומפץ לשחוט מן העוף} ^{אוצרות השות} לזניחו ולקטור לבו — ואשר כבד שלם בעדו את המס הכללי (פערלעך)
רוכסטיינער) — יקחו ממנו את חגורתו כסף האחרונה, יען כי במעשה השחיטה
יעשה צו מלכות ה' על פי חוק האמונה; בעת אשר יהודי אחר זולתו אחד עשירי
העם, אשר פרק מעליו עול האמונה וישמן ויצעע במלוא זאת, יאכל כנפשו שבעו
ונבלי ידאג לביתו הן חסד יצאנו! אשאלכם והודיעוני: הזה הוא עם הרכוש או
עם האמונה?

„אך על דבר אחד יש לי להעיר עוד. הנה ישאל השואל: האם נחון מלד
הדבר הזה, כי נמסר היום כדבע להסיר את המס הזה מעל שכס היהודים אשר
כשלו אותו זה כמה? ומה מנס יפלוג את שאלנו יוניס או עשור עד כי ירוח
לקופת המדינה? — הן נחילת הדבר הזה לא ציחודים חזוקים! היהודי הקטן
הסבין לקצול ולשאת עול מעוררין, טבעו חזק כשעיר עשוי לצלי מוע מפני כל;
דעו אדוני כי היהודי בעה שכמו לקצול יותר מן המס הפרטי הנכבד רק
צבילן, כי כשאם לא השכח הפרטי אשר בולדה רק למענו לצד; הנה
זאת תכבד ונעיק יותר הכבד מכל משא! אוננס! היהודי עוד ישא ויקצול את המס
זמן מה ולא ירע צעיקיו לשמו, אם כלם ונחללה מלפניכם ואין להשיב. אך עליכם
אדוני חובה היא, מלדכם נחון הדבר, מלד מלאכותכם אשר שולחתם הנה להוליך יקר
נחולל, מלד כבוד הצים הזה אשר נאספנו צו, האדונה אשר חדוך כף רגלנו עליה.
בשם העם נאספתם לעשות להם מקים ומשפטים ישרים, הפעם הראשונה היא אשר
למענה סיכם היחל המתפלל לחד למדינה לכסף (Budget) ולמים. מס על
הארץ; האם זאת ראשית פעולתכם לאשר ולקיים את דבר המס המתועב ההוא
אשר ילא ונועין נרשש כשכחא חדם לחדם? אם ערבים אתם צדד לצלי לחקן
את אשר עשו הראשונים? או אם תחשבו לחד מחדש את אות חומתכם אל מעשה
העול הנושן?

זאת היא נחילה הדבר, אדוני! ולולא כן, ואם רק למענו, כי עתה לא
חלנו עליכם לנלט את המשא מעלינו, ויחלנו עוד יוניס עששים עד כי צח ונועד.
ועוד זאת חבקם מכם, הניעו בכל ארצות הצל וראו אם יש עוד בעת הזאת
עם או שבע אשר ימים מס על היהודים לנדס רק באשר הם יהודים — אין גם
אחד! לא ידעתי מארץ כזאת! — אכן מארץ אחת ידעתי, והיא — ארץ . . .

אוצרות השות
אוצרות התורה

עצמותו העליונה העמוסה על שבנו החליטה את גופו הרך עד
מאד, וציתר גבעה זו מחלת עינים קשה וכבדה בשנת תרל"ב, עד כי
כואשו הדופאים ואנרו כי עוד מעט ומבטינה עיניו מראות. אך צחנות
ה' עליו ועל בני עדתו. הרפא מוחלתו זאת, ובשאר רק קצר רוחי עד
מאד, אולם יותר מזה עמודי גופו דופפו בשנים האחרונות, עד שצבע
נפשו ממוררי הזמן וכוס ציד ה' שמה ונלה; בשנת תרי"ח נמה עליו

אחתה, הצלתה ואשת צריהו נעשורין, אשר כל יודעיה הללו: צעירים על
בשרון נעשים ופעולותיה, ועוד לא התגמלה נפשו על האצדה הזאת
והנה עלה המות קנית בחלוני ויקטוף פרי נהנה להסביל להטיב, הוא
צנו צבולו האצרך החכם הסלם מ"ה תיאלדור ז"ל (Dr. jur.) זן חמש
ושלשים ירד אל ירבותי בור (ציוס 25 מאי 1862) צהירותו דרך נסעיו
צעיר ויכיליא, ובצר עשה לו עם על פני חבל צין גדולי חבוי לב
נושבים צעצע קופר, ורצים ונוכחתי עת היואלים לאור חדשים לצקרים
קראו לצבי ולנוקפל על מות לצן יקיר הלזה.

ציונים לא עוזים הלזה חלל הרצ נאגה ייעצר להגיד דצרו
ליעקב, כי נכוחה היתה דרוסה לחפלו, אך גם אז לא שבח את עדתו
ואת הדרש לעוצתה, ובכל אשר צבחו עשה את הפליה, עד אשר צלדק
חור על עלונו אחרי שצו לאיתמו (צעת חופת נסואי צחו מרת זאפהיע
ציוס 18 מאי 1863): „גם ציוני רע בללה לא הייתי לעדתי ככהן
העומד לשרת בקודש לצד; יותר מזה הייתי לה: הייתי לה, בלח, בלח
לרע בחונן; והיה היתה לי לילד טעסועים ואליה דאגתי יומם ולילה.
נער הייתי גם זקנתי ולא שבחתי צבל עת לקחה חלק בחלק עכל אשר
לנה לעדת עם ה' בבללה וצפרטיותיה, צשונתה וצבל לה, בללו נגע
הדצר לעלוי ולצצרי. חורר ציתי ומשפחתי לא גדול היה לי מונח.
צית חללים היה ציתי ובצורו בצור, צית ישראל היה נשפחת, שלוונו
ולדתו מלחו חדרי לצי וכרגע לא עצובני.“

אוצרות התורה
אוצרות השות

שלוס העדה ואחדותה הן הנה היו נגונת פניו כל הימים וכל צהם
חיי רוחו. גם זאת הציב ברגש לצו צעת באקפו חנטי המצרה קדישא
לנוקתה וטונחה צר"ח אייר תרכ"ג (בדרכם וודי טכה צענה) צדצרים האלה:
„הידעם אחי נה הוא אשר יחיה בשונתה לה פני צבל. עת חלפנו חספה
והשננו יחדיו? עדי לחוהי איך כל הפכיים המאנגדים צהלך נפש ורוח הוד ציונים
האלה, פה יפלכו ולא יתפרו; איך קשר האסוס יחצר פה שלצצה חר על אחר,
וצללי הדעות השונות ימחו וישליו כשצה אחים' גם יחד; איך חרץ הקדס עם כל
מקורה לחוסינו אשח צלה לנו משנה ולרץ המערב עם דרכי העת המדשה, הנכה
הקדום אשר לא נס ליה צרו ימים וסנים וגדולי הקרי לב אשר יולדו על צרכי
הזון סודש, נפגשו פה יחדיו ואחתי יד ילכו ולא יפרידו צין האחים — צלחיה
זלה לו שנה ורסה לצי! ואף כי צוכרי כי לא כן צנוקונות אחדים צין צני עמנו.
כי ריצ ומלך צממנה העצרים, וכלכותה שחלק לב העם לבסות בהות כן יריצו
וישאלו זה לה זה ובעט אים את כערו חיים יצלעו זלה לא זלה חלכו —
אשר על כן שנה לצי צקצרי והעלונה בליוה! — הנה זלה המערה אשר חליה
בונתה חלי פעולתי מלח, ועוד כהם, צעת ינני לללי חלדי וצנוני בעברי פי שחת,
שמחתי זלח טעסועי: צהצעי טל ימים ככרו וטל פועל ידי ורוחי, ואכל והנה אה
ידי לא שלחתי העולה לשכוס אה שמוח החוק הנה, סבלום והאסוס, והספוך סול,
כי צירי צמיתו אף פמכתי סבל פטי פעמים ככות, ולא שחתי חל לב אס. העשוק
ע"י זה לבלתי ולצצרי.“

מן ספריו ונכתבו הרבים והמפורסם זעיר שם זעיר שם ולאחר
במשך זמן, ראיתי להזכיר פה:

(א) ספר הדרכות (ג'טטעסדיענאט'יגע פֿאָרשטעלונג) על קדרי
השנוע וכל השנה, ווייזן 1834 (נדפס רק על צדקיות
ושמות ועל שאלת הספרים נשאר צבתוים).

(ב) חרבות השבוע על המחזור וכן על קדל המפלה וכל השנה,
שניהם נדפסו הפעם הראשונה ווייזן 1840 ומה ועד שיהא
בזה פעמים. וכן הוצגו הספרים יש להזכיר:

(ג) העתקה החוכמה לרבינו זחיי ז"ל יוסף, נדפסה צהורות הלצות
עם העתקה ס' מו"ס נעבדל צוהנארטען (ווייזן-חרי"צ).

(ד) נדפס חסן גרמבע דער געפֿאָרענעק, 17. ווייזן 1846, ווייזן.

(ה) עקציונע בעליג'ך דער יודענפֿראגע, ווייזן 1848.

(ו) חסודע על דבר הדיבור השלש צהנארטען: וכן על דבר
הנזעלים מוח ונילה צפראנקפורטן (וייזן לונדעל 95—96).

(ז) דברים אחרים על היסודים והם (אייניגע ווערטער איבער
יודען חסוד יודענפֿראגע; ביזאגע לוי פֿאָרשטעלונג ווייזן 1842).

לכבוד ווייזן 1842 יאָהרנאָכט 34. אשר במשך
נגד פראפעקטאָר לאַזאָס, צבתו ונודות נגד דתו ויחבולל
עלימות צדקע לאונד בי ראוי לעמוד בעד היסודים וכללונד
חכמות הרפואה, על הדברים שהם ערך לאַזאָס גם הוא חסודע
ויוסף לבחור שנה על יקראל, ואז אשר ונאכטיינער נגד
חללי ויחבול חסודע ארובת ונאח טוב עס ונאחיות נכחות
לנזין נגד הבוחז, עד בי שם לאל כל צדק ויחבול עד
היסקוד צו, אך אל חסודע הוצאת השנים ואלן הוצאת גת
הרשיה לרפוס לאַזאָס הרבה ונאכטיינער לנזוק חסוד צדק
הפקידים הגבוסים על ונאח הוצאת, בי לא ונאח לו, גם
ווייזן אחד ונאח חלק להגיד להוצאת יסוד ונאח להכות
באונתו. חסודו נאח צבתוים ימים רבים, עד בי הגיע
העת לאור לאַזאָס: לאו! עתה אחרי אשר נפלו הימים
הראשונים ואין להוצאת צדק השם ונאח לכנס הרעיונים
לנזוק צדק על פני חזל כחות נפש הבוחז, ילאו חסוד קדש
דברי חסודע עם הנכתב אשר במשך אל הפקידים צחולותיו
להחכם ונאח (*) קחם חסוד, בי אין פה וקחם.

*) L. N. Mannheimer. Biografische Skizze v. G. Wolf, Wien
1866, Knöpfmayer & Söhne. S. 54—57.

(* ציונים השצתה פ' בת חרב"ד חגגה עדת ווייזן את יום הולדת
לוחו ונולדת לו שצעים שנה, ואין קלה לבזור ולתפלת הנעשים לו את,
בן נולד עדתו וכן נולד קהלות בני ישראל אחרות, מרחוק ועקרו, הלל
הדברים כתוצים על רוב מכתבי עת לזכרון.

חולם כאשר יקום איש צבור לא עצות, ומכונה זיו השמש נגדו לא יאמין
בנפשו, כי צטרם צול הלהרים יתקדו השמים וזרם ויזם וקול רעם צגלגל
יפחידו כל עלויותיו: בן לא ידע אז הנוח ז"ל בראשית שנת חרב"ד, עת זרחה
לו שונם צרבה ושלום ותשלח לו קרבים מכל עבר ופנה, כי עוד מעט ילא
הריצ נגדו בלחיים נוסצכו, רעש ורעם, ועשן קנחת הדת עולה על כלם.
הקולל הנעים אשר יזכור עוד את המספט הנודע צסס "מספט
קאונפערט" ידע עד וזהרה וזה שורש דצר נחלא צדרי אלה. החכם
קאונפערט ^{הנהו} "ל נחצרת יאהרצוך פיר איזראעליטען הוגס ציוס 30.
דעלעמנצער" 1863 (חרב"ד) למספט העובשים, יען הדפיק נחמר וזהחכם
גרעטץ, אשר גלה צו דעתו על כתוצים צסיון כ"ג צישעיה שליגס נחשבים
על נחסי פרטי, ב"א על כלל בני ישראל, ובחצ שס דצרים אשר נולד
צס הנוגיד פצע (טטחחסכווחחוט) חרפות נגד חנונת הנולדים, המחוינים
צוסיח פרטי, וכן (לפי דצרי) גס. נגד "היהודים הארטאדאקסיים",
ועל דצר ההביל האחרון הציח קאונפערט שני עדים, את הרצ מוהר"א סורוויץ
כ"י ואת הנוח ז"ל, והנוה העידו, א) כי נולדו כת הקרלים אין דת
היהודים מחלקת למינים, ב) כי לא חטא גרעטץ בדצרי נגד היהודים
נחונות, צדצרי, ונצצו על דצריהם צסס ה', ועל פיהם ילא החכם
קאונפערט נקי וכן החטא נגד חנונת היהודים. ויהי אך נודע צצר
המספט צחצל והנה קס רצ אחד מחדינת לונגארן ואציו החלקטו נוספר
דצנים אחרים (כנולה וקשים איש וצחוכס גס אחרים מחדינת גאליליען).
ויכתצו צסער צת רצים "פר אט עקט" נגד הרצנים המעידים, לאחר:
אקר העידו. אז חלך חילוב הסס צלייטונגען הלך וגצור מדי יום ציונות,
אנחיו נגדינו ^{אוצרות התורה} (נצצול הקירבענלייטונג) נחלו בן, ושנחו עד מאד למלוא
חולסה להצוות את שני גדולי ארץ אלה, אשר צסס ישראל יתפאר, ונחמר:
ראו כי נצצו לסקר! וציותר קלעה הקירבענלייטונג חליה נגד מלחמיווער
ז"ל — הול דצר פאנט וכצעי בי אנשים מנחמיווער לא יכורו צעייני
הק"ל; וס יסכן לה איש אשר לו לצ סס ויצי ססה להרים קרן אחיו
עס לא עז וללחום צעד הס פס? — ובועט בכל סצוע וסצוע
לא סצחה מריצ, בי עוד קנחתה וכן הבצור הנעשה לו צמג השצעים גס
נולד בולרים ישרים בלצותם מרצרת מתוך גרונה.

(* וסס והללה נוספוס אשר לא כתצתי צס' ציון לזכרון עולם.

[illegible]

„שלום לכבוד וכו'. מכתב פהתי קודש מהגאון האצדק"ק קראקא האיר
נוול פני להודיע לגדולי הדור אם אשר פתחו רשת מצודה על דתה"ק ואויציו
הרפו כל תורה שבע"פ הקדושה (??) וגם עקבות נשים לדקטו חרמו ובחזון
צבל בחצי העמים וצבל מדינה ומדינה נתנו קולם להדוף דתה"ק תורה

שצ"פ (?) ונתנו דופי צעדי ה' הנואנונים צתורת ה' וצנציהו (?) וצתורה
 שצ"פ הקדושה ויפתחו צבאות לצדם שגם גדולי גאליהם עמהם שרואים
 דצריהם צבצב וצנצו וצנצו ואין ובלים דצר וגאליהם, כי רצני גאליהם ח"ו
 ידם ענום לא כרצני לרפת ואשכנז והאללאלד אשר נתנו עליהם צקול וכתצו
 כגדס באשר כדפס ונענום, ולזה חלה פני הגאון הנ"ל לצל יתחלל ח"ו השם הגדול
 צ"ה וצ"ש שגדולי גאליהם יחתונו צחתינות ידם על סגופם הלועה פה ויוחסם
 צחתינות הקוקה על זה ואזי ידפיסו דצריהם וראו כל אפסי ארץ אשר גם
 אפסי גאליהם דעתם כדעת רצנים ודדיקים דאשכנז ולרפת והאללאלד ודצרים
 אחרים הנוה, כזה ציקס ונוני ידידי הגאון הנ"ל, ולזה תיכף רצתי לקיים דצרו,
 ונא ונאל להחיש ונעשהו קלא יאמרו ידינו רנוה, וה' הקוצ יצילנו לא ויחיש
 גאולתנו גאולת כפס וגוף באשר קוינו לו, והיה שלום כדצרי ידידו דש"ת הק'
 חיים האלברטעאם. ע"כ

חס גם הרצ ונקראקל כלכד צצצצ ^{והוא} ונאל רצ אחר, או הוא צעלנו
 ידע בי ח"ן פה נלה אחת אונתית אשר נובל לאונר עליה צאונת כי היא היתה
 הסצה לפראטעקט — לא ידענו; אכן זאת ידענו כי הרצ הוא צעלנו אחרי
 הסצ את הרעש בגאליהם נוסך את ידו אחורנית ולא חתם על הפראטעקט.
 והנה צרור הוא בשנות כי יד ח"ס אחד היתה צועל לבחוצ צבונת על ענין
 הפראטעקט דצרים אשר לא כן, ולערצ צענו דצרים ונעשים אשר
 תסנור עליהם סערת כל ח"ס ישראל אונתית. ואם ישאל השואל: „מדוע לא הסיצו
 הרצנים הנוקצלים את הנוכח הזה: מה לזה ולפראטעקט? הלא נוסצו
 ועונד כל ח"ס יהודי על הדצרים האלו מצלעדי פראטעקט, ולחותם הבופרים
 נזה נועיל? ואף גם זאת: מה לענינים כאלה ולגצית עדות של רצני ווינען?“
 ע"ז נסיב: כדאי החוקק והאונץ אשר צדצרי הרצ נסאלנדעץ להנחות את לב
 רצ וגאליהם (את זה מפני יר את כצול, כי גם הוא נכח הנואנונים
 צו וצנצלאותיו, ואת זה מפני יר את הבזק, ונפני פחד ידו החזקה
 ומנעלתו העלוונה על צני אדם יושצי חסך —) למפלו, צלי כל ששה ונענה, צלי
 הצין נדוע ולמה, באשר כראה מהר בי צאונת רצים לא הצינו מכל הענין
 מאלוהם, וצכ"ז חתונו. — צקול הקורא הזה חתנו בגאליהם (ונצד הרצ
 הקורא צעלנו וצנו המעוטר צבתר „קרייזראצינער" צסאלנדעץ) ארצעה רצנים,
 נעאלרלחון נפרעמיסלל, מלשעשאלח, מטארלחאלל. חח"כ באשר סלח הרצ נועה"ל
 הורוין ל"י את נכחצ הסכללותו על פני סון, והנה פתחו רצים ונחחחחחחח חח
 עיניהם וידעו כי עירונים הם ומסוללים וכל ידיעה מגוף הענין, אז יש אשר
 כתצו צפונצי צו"ע ויס כתצו צפרעות להרצ הנ"ל וילטדקו לפניו כי לא ידעו
 נזה הם עוסים וכי הם חוזרים מדצריהם. הרצ מפרעמיסלל בותצ צזה"ל:
 „אחדש"ה היום הסגתי מוודעה אשר הוליא הד"ג לאורה. והצנתי (!) כי צלצו
 על רצני גאליהם, על הדצרים אשר כדפס צעום צלסון לאוננים, ונראה (!)

כי הדברים היו נוגעים לבבדו. ועל כן אמרתי לאל זוכתם החללות לפני
ה' כי גם אלבי הייתי בתוך המנויים וחלילה לי לבחוז דבר נגד רצונו, כי
נוי גבר לא ידע בשדון רוחו וכו' אך אני צמנוי הלכתי כאשר עיניו הצולחים
לזוכת יציעו הוכתב הרלון פה נכבד ידידנו הגאון הקדוש אלדק"ק לאה
אשר שיחר פני לאל עם"ח ועם לא היה נזכר אף רמז דבר שיהי נגד
רצונו" וכו'. *)

רצ אחר וכן החותמים בגליליטן, שהוא ידידי ואהבי נכבדני, וגם רוח
חבונה נוסקה צו מחבנות שונות ונצלעדי חכמת חוס"ק, צקש נאמתי צבת
סלודיע צמנו צוכתב עתי כייאלייט כי הוא חוזר וכן הפראטעקט ומבטל
דצרי, ויהי אך נודע הדבר, והנה ראשי נמיע הפראטעקט הסתנוטו שגית
צבלי טלהם הוא הרצ וקאלדעץ לשלול אותו מה זה ועל מה זה הזר לחזוריו?
ח"ב הודיעו צבלי "איראלעליט" כי בן היטה לעת הרצ: הוא הודיע רק
שלינו שובל להרצנים מוויטן ומחמול שלשום, אלל ציסוד הענין (צרייליטן)
הנה עונד צדורו הראשון ונוסכים חת צבלי הפראטעקט. בהגלות גלות
הדברים האלה ראה הרצ חת עלנו נדחק צמטובל לה, גדר נזה וגדר נזה,
ומשני ה'לדדים ה' נראה כמתהפך בתחבולותיו כחונד חותם -- ה' לזה חת
הדין . . . לבחוז לי עגית, ולשחר פני לצקש חת הרצ הג' מוהר"ל הורוויץ כ"י
סידפיק חת נוכתבו צעלם חונד, צמטבו כי אל יראו צ' ה'לדדים ויבירו כי אין
צרותו רונה. על זה השיצותי חת הוכתב הצל צזה, ואקוה כי יצרכני הקורא
גם בגלל, כי נלכד שהוא מפין חור על חוכן ענין מושפט ונציית העדות
הנה יתגלה צקופו כי הרצ הזה אשר הקדוש נוס. . . הולכסו קולל גם היא,
ומחרט צחרטה גמורה, ואנור צפה נלל כי לא ידע עד היכן הדברים יגיעו.
צ"ה וויטן ט"ו סין חרב"ד. שלום וב"ט לידידי הנכבד הרצ החריק וו"ה
* * * דיין דצי דיכל צק"ק . . .

ג"ק מיוס אל ר"ח סיון הגיעוני ושם מצקש מונני בצודו כי אשתדל
לנוענו ולנוען הרצ הג' לעירו כי יודפס נוכתב הרצ כ"י שכתב אל בצוד הרצ
הג' מוויטן לתסוצה על הצ החללותו ששלח צמחנה העברים דצד
הפראטעקט הידוע, ואשר עליו יקדה "המייאלייט" חת דברים צאנרה כי חזר
הרצ מהפראטעקט ועתה (לפי דצרי) "אל בצוד הרצ הג' הקדוש נוסאלז עם
הקמר ללדונו"ר הגאון כ"י טרצני ולדיקי אשכנז והגר צקשו מוננו לחת להם פשר
דבר מה זה ונדוע נקב ללדונו"ר כי אחר וולצרי הרלסונים ולנוה זה נתן עוז
ותעלונות לנורסי שחנה דחנו הקדושה (!) וכי צוה לכל איש ישראל ואף כי
לאיש בנורו להיות כונה צין חצרה כופרי מסיח אישי ופרטי" וכו' והנה

*) העתקה הדברים וכן מכתב הקדוש ה"ל עפ"י גוף הכתבים אשר היו
למראה עיני.

נגד היודענטהום לא טעא, וארטהאלדקסעס יודענטהום לא נמאל כנ"ל.
 ואיה איפה מאלטו בי נחלקו צני ישראל לשנים? (מלכד הקראים) וועט
 היולאים ון הכלל ומבנים עלום רעפארמענד צורלין הם לא החלפון
 נאגודה אחת רק בשיות נדחות ון העדר המה. אך כל צני ישראל זולתם,
 וגם המתפללים בעומעעל, ונתו נחפדו והיודענטהום הראשון צעלמו
 וצערטו, הוא היודענטהום עפ"י קבלתו צורה שצע"פ? כל הענינים
 מכלל העדה הם עפ"י הש"ע, צחפלה, צנשוואין, בקבולה, צשחית צעה,
 צמקום, צמילה וכו', וועולס לא שומעו ד"מ שנישאלת יצמה צלא חליטה
 וכלומה, ואם זאת לפרידה תחשצ בי ידער הדרשן צלשון לחה, או שיינגט
 המנגנים צניגונים חדשים? לתמהה! — הוא הדער אשר דצרו המעידים
 בי רק בדצרים חלונים נחפדו קהלות ישראל, וגם יש חנשים פרטים
 החוטאים צנפשות ועוצרים על המלות צודון או צעגה, באשר מאלים
 חנשים כאלה צבל חומה ולשון, וצבל זאת לא יחלק עם ישראל לזעקטען.
 ואם נאמר בי הפרידה בדצרים חלונים לפרידה צדח תחשצ, הלא נוספר
 עריך היו כתומיך יהודה! ומה נענה להתפרדות המנהגים צין החסידים
 לנחלקותיהם, האם נאמר בי כחות כחות לצדקה (ועקטען) כל צית ישראל?
 ועינינו הרואות כי גם צין לדיק: אשכנז והגר (בפי דברי מעלתו)
 התגלע הריב, צין הלדיק מסיקס וצין הרב מויסקאלץ ע"ד ונהגים
 חדשים (חלונים!) והרב נסיקס פרט רשח החרס לרגליו! ועמה הגם
 אלה שתי כחות הנה? זה הוא במעט תוכן מכתב ההתנלות של הרב
 הג' דוויטן בדער הגובע להזעקטען, ואסתפק אם יש איש אשר ווח
 נקדקדו שיבשים זאת ויאמר כי לשקר נשצבו הרבנים המעידים, כי צלמה
 יש זעקטען. אולם אין זה העיקר, כי העיקר הוא רק התולדה והגזרה
 (צווא) היולאות ון ההקדמה הלא, והוא: בי לא חטא גר עץ בגד
 היהודים, כי זה היה כל הסבה והמניע להפראלעט, ואחרי אשר שאל
 הסטאטאמנטאליט: (א) אם חטא גר עץ בגד דת היהודים, (ב) אם לא חטא
 בגד כל היהודים אולי יש זעקטע ציניהם שחטא נגדה? עמו על שתי
 השאלות כנ"ל. והנה צעלי הפראלעטקט אמרו פלגינן דצורא, לעקו צקול
 גדול ולא יקף יש פרידה צבלל ישראל, יש ארטהאלדקסען, ונחטא גר עץ
 פחקו והחריטו כל עיקר, בי יראו פן אז ישחקו עליהם לעירים ליונים
 היודעים פירוש המקראות ונחגדלו צין בותלי ציהמ"ד!

ובן הדבר גם צגובע למונות המשים. הרב הורוץ אמר: ון מלנין
 כל איש מישראל צמשיה פרטי, וצבל זאת לא חטא גר עץ כי הוא רק
 אח הכחוצים צא למרס וזאת הוא נקות מתונה ציד כל חוקר לצאר עפ"י
 דרכו וכן ציאר רס"י ז"ל את הקאפיטל הלא צעלמו על כלל ישראל.
 ונאנהיינעד אמר: אם אהנה לפי חומותו צבלל נאמין צמשיה אישין, צבל

זה האיש הפרטי שנגלה דעתו כדעת ר' הילל שאין להם נושין
 לישראל ובפ"י רש"י ז"ל שם רק הקצ"ה צעלנו יגאלם (סנהדרין ז"ט) אין
 ראוי להענישו מלד דת בני ישראל, כי נעולם לא היה צנו משפט על
 חנוכה ודעות (איקוויזיטאן), ואף כי באופן כזה שלא גילה גרעטץ
 דעתו רק על הנושך הכתובים! גם צענין זה חריו צעלי הפרטעקט
 נחטאו של גרעטץ ולעקו וורה כי כפרו הרצנים באמונת הנוסיה. האין
 זה נעשה אחיזת עינים? אם נשאל באמת וצחונים צוחאי קונפלגי הרצנים
 המעידים עם צעלי הפרטעקט אז יאמר כל איש אמת לא ידעתי!
 אלה חוננים יש יודענטהוס אחד והוא היודענטהוס צעלנו וצערטון,
 ואלה חוננים יש ארטעהלדקסעס יודענטהוס צעלנו וצערטון, דצר הנוחגד
 לחקי ההגיון באומר "יש אצ רק אין לו ילדים"; אלה חוננים: "לבו
 הפרדו נאחטנו כי אין לכם חלק ונחלה בחלקי ישראל עוד", ואלה חוננים:
 נודע חגרסוני נוסתפה צנחלה חלקים, הלא חנוכה אחת לכלנו, ורק
 יחידים ופרטיים יחטאו צדון או צעגה באשר יש יחידים גם צכס
 וצצנים וצכותיכם. ואולי ינלא רצ אחד <sup>אוצר חסד
אוצר חסד</sup> שכים בדצרי נאכהיינער
 (לא בדצרי הורויץ) דצר שאין דעתו נוסכנות חליו, צאנרו כי האיש
 הנזכיר חנוכה המסית צאופן בללי לא ראוי להענישו לפי חוקי דתנו (לא
 חנר כי בן ראוי להחנין אך חנר כי גם הנאמין צאופן כזה לא
 צ"ה את דתנו), הנה זאת היא דעת יחיד ובצר היו גדולים וטוצים
 נוננו שהסצו ככה וסוף כל סוף לא על זאת נצנה משפט הסופטים ולא
 ילא. נוספט נעוקל כזה שגרעטץ ילא נקי (גם לפי דעת הרצ ההוא),
 כי אין ציאר הכתובים תלוי באמונה נקוצלת כנ"ל, ויוכל הרצ ההוא
 לחנר כי טעה נאכהיינער לדעתו וכדומה, אך נה לענין פרטעקט
 כזה? האם ענוד צראש ההר וקרא: הנה נתחבמה נתלקטה יחד לכפור
 באמונת הנוסיה? וגם שצועת סקר לא נוכל לכנותה צאופן כזה
 (גם לפי דעת הנחגד) כי נה שתלוי צדעות אין צה נסוס שצועת
 סקר, ואם היו שואלים ד"ו את הרמז"ס ז"ל אם ישצע על זה שהנזכיר
 את הצורא צ"ה צעל גוף וחנוכה הוא ננין צודאי היה נסצע על זה,
 והראצ"ד הי' נסצע להפך כי היו גדולים וטוצים נוננו שהאנוניו ככה
 (ה' תסוצה פ"ג ה"ז). בן גם היא לפי דעת הנחגד, אולם רוצ הישרים
 צלצותם אשר עיניהם צלהי טרועות נעשן קנאת הדת צודאי ידנו גם את
 הרצ נאכהיינער כנו את הרצ הורויץ לבק זכות, כי באמת קדשו סס
 סננים צסער הנושפט באנרס כי מלד חנוכה אין להעניש את האיש
 הסוקר הספטי אשר רוח חקירתו הוליכתו קולל (ואף כי גרעטץ, שלא
 צא רק לפרש הכתובים) כי זה הוא דצר צרור ואמת ונכון וקיים צקורות
 חנוכה! ונה עשו לר' הילל צאנרו אין להם נוסיה לישראל? האם נסרו

דינו לשטאטעסאנוואלט? האט תקעו צעפער הגדול ובחצו פראטעסט?
 אז האט העקוהו צרעוועה וצונגעליס פל רגליהם בנעשה החסידים בקליו?
 לא! רק שר' ל' 'נר' 'אמרו. זה הוא בצודו וזה מראה יתרון
 אנוגתנו על אנוגות אחרות, וכל רב ישר ואנון לאלקיו ולעונו ולתורתו
 צולחי יאמר בן אס ישאלו את פיו, כי אף כל אס אומצו פליס
 דער הנוגע לאנוגת בצדו אשר יקבוע צחלב אנוגתו! שערות מי לא
 חסור צדו את אשר עשה הנקבא ר' שלמה בן אברהם מוונטפילר
 אחרי מות הרמב"ם ז"ל צעת אשר שערות הרב לחימה יללה על דער
 הקפרים „נדע“ „ומורה“, כי נסר את דין הקפרים האלה לבחור
 הדאומיקאגער שופט ^{אשרות התורה} שאינקוויזיטורן, אך מה היה אחרית הדבר? לא
 על הקפרים האלה לצד, כי אס גם על כל קפרי ישראל והתלמוד
 צראשם ילל הקבץ, וישרפוס צראשם כל חובות. —

אומרת „אומצו פליס“ אף בי חלילה לי לחסוד בי השטאטעסאנוואלט
 וראשי הקרימינאל צנוולכת עקטרייך יר"ם אומצו הם, ונחפוך הוא כי
 טונתנו הם נצקסים, ולבצודנו כתבונו צחצס בי צלחת חרף אים
 מערכות חלקים חיים; אולם מי זה יבאש כי גם אומצו אורצו לנו
 צוקתרים ונומרים לדרוש על כל קוף וקוף חלי חליס פל חירופים
 וגידופים. ואף גם זאת, אס בי ידענו כי צעור האל נשתנו העתים והימים
 הראשונים נפל, ימים אשר התגוללו והתנפלו עלינו אומצו לרגלי קצה
 קטנה להבחינו ולהאציז את זכר קפרי אנוגתנו מן הארץ — ימים
 כאלה נפל, אך אס לא יסוצון עוד לכלת, ה' הוא היודע, ה' הנוקם
 את העתים ומהליף את הזמים!

לבן חין זה בי אס רוע לצ וראשי יוכרי הפראטעסט, לונען נקד
 נולד אחד את עיני הצריות אשר לא קלאו את הפראטעסט צכל וכל
 וחשצים בי גרענץ כתצ צקפרו צפירות וצקתס בי חין להם נשיח פרטי
 לישראל (ובאשר כתצ נעלחו צעלנו צס הרב נקאנו בי צו... להסות
 נונה צין חצרת בופרי נשיח פרטי) ונולד השני את עיני הסופטים ואכשי
 הנומסלה שיחצו בי לשקר נצצנו הרצנים וכי יש צעקטען צלחת, ועל
 בן הבחידו חמה לשונס צפראטעסט את ענין נקור הפראטעסט והוא
 הקאפיטל וציאורו. אך עוד כל הענין נודע צקב לרואה ונציג
 צעייס פקוחות על תסלכות נחלוקת הבחות. קנאס תלום ובצוד. לא
 יתנו השקט לאגשים ידועים, וכל הצא צידס יוליחו בלי לנעשיהם לצא
 לנולד התנוות, לצ ההרים הם רואים באגשים, ובאשר הגיע דער הפראטעסט
 לשער צת רבים אז אומרו צלצס: כאן מלא הצע"ח לגבות את חובו!
 ומידס נתגבל לאייגענטעלדע ונשס לנאליקן, לקאנדען והלחה, וילדו
 צחרט הדפוס וילל העגל הזה, הוא הפראטעסט אשר שס סניס נתחלב

על ידו! — והנה הליכה לי להחנין כי כל הרצנים החמומים, ואף לא רוצם, ידעו היטב כי נחמו ידם למעשה עול ורעות, ומה גם הרצנים מגלילייען, אשר רחקה מהם הצנח העניינים כאשר הם צאצאות האלון. הן השונע מרחוק והרואה וזה שבותים הארטהאלדקסיים נחונגלחן צעממען ונעדרען, יחשוב: איך זאת כי אם לדיקים גמורים חלה אשר לא נודע ציניהם טעם חטא, ומחרקים וון „החדשים“ כוונותי קלת, ולאחזו רואים כי שולחים הם לפה את צניהם וצנחיהם ללמוד חכמה ונחלכה והם מחללים שצח צפרהקיא באחרים, נסיהם וצנחיהם נגלות שער הראש והנה משחדכים ומזדווגים עם הקולכים לטעמפעל — אם ירצו להם מזהר ומחן; ואם לא נאמר בדברי המעידים כי החוטאים רק פרטיים הנה ולא זעקטען, הלא בחות בחות נחלנו גם צצית אחד וצמספחה אחת! —

כן הם הדברים מה להרואה אותם צעין, אך חסצתי לנשפט כי הרצנים מגלילייען השומעים מרחוק לא יתערצו בדברים באלו טרם יצחו היטב צוחזני שכלם וידעו הבלעקתם של צעלי הפראטעקט עשו הרצנים מווייען, ואם יצחקו צודאי יעלה צידם כבל אשר אונרתי לנעלה ויסיצו ידם מבלע, ואם צב"ז יאחרו לחצרה את צעלי הפראטעקט, אז אות הוא: או כי כוונתם גם הנה רק מחנות שגאה פרטית להרצנים ומה עשו זאת, או כי צאנות טעו והאמינו צמפי כי צא עת לגדור פרץ צעת כי שני הרצנים מווייען הבחישו צמוצי. והנה כאשר כתצתי אל כצודו וענה לי (וכן הרצ צכצודו וצעלמו) כי לא היה צלצו של הרצ כ"י להצזות את הרצנים ומה ובי דעחו כדעת צעל „נלח ישראל“ ונכתצ ההתנללות של הרצ הורוין והרצ משטאמפען, אז נחילא חזר צו וון הפראטעקט; אך כאשר חזר והגיד אח"כ האיראעליט צמוצי בי חלד „הפרינלייפער“ הוא עומד צדיצורו ולא אומר רק כי איכנו שגאל להרצ הורוין, לא זביתי להצין זה. הן „הפרינלייפער“ של הפראטעקט לא יסמיצו רק את הפרינלייפער של מכתצ ההתנללות, וכן צעדות הרצנים כמונעו הפרינלייפער האלה בונצור צעלי, רק צפראטעקט עקשו את היסרה ויגזרו את הענין לשנים והבחידו העיקר תחת לשונם, כאשר יראה הונצין, ורק הצלתי מציין טועה עפ"י הפראטעקט ואומר (כדברי הדיק נסאח) שהרצנים מווייען הם „והרסי שחות דתיכו וצוץ לכל איש ישראל להיות מנכה צין חצרת בופדי משיח איסי ופרטי“. ולאיט החושב ככה ומועה כזה (והוא הוא שרצו לגרום מניעי הפראטעקט הראשונים) לא נאזה להגיד אח"כ: כזה אחשוב וצכל זה איכנו שגאל להמעידים! ב"א ללחום ולחנות ונזה צכל עון, לאומר לאצו ולחמו לא ראינו ואת אחיו לא הביר וכו'; הגע צעלמן! היאמר איש

מישראל הנני נחמדד לפרינליפיען של שבתאי לצי סר"י. וצבל זאת איננו
שובה לו?!

חולם חי אני לא ידעתי מה להרצ הקדוש ונאלצו להרצ הגאון
דעירו? עד בה נפלה צח עמי פלאים צארכי בי יד החקירות על
העלינה ורשתה פרושה לרגלי רצנינו ההולכים בדרך התיכון? לוי לא
לנו! — הנה הרצ הגאון הודות לאל חכם ונכון ויודע דעת חוה"ק
ודעת זונת וצידו פלס הצנינה לצחון צין חצן וצה צין הטומא וצין
העבור, ואלה האודים העשנים נאלס קנחת הדת האס צרוס נכונה
לשפוט על דצר כזה העומד צרומו של עולם? האס יובל הסאנזער רק
לקרוח את הפראטעקט? האס יאצה להצינו היטצ ולדעת מקורו?
לא! הן ישמע נרחוק דצר ומה מעין "בופר" "מסית" והנה ידלג בחיל
וחיס נחרה קל יצא ויחמר הנני! מדוע לא יודיעו הרצ הב' גופא
דעוצדא היכי הוה? הן אחס נכון לצי צטוח בי גם אז לא ישמע
וכהפאטריארך צנאטהאן דער ווייזע יסוצ לקרוח צכל עת: טהוט ביצט!
דער מחהיימער ווירד פערברחנגט, וצגללו גם הורוץ; כי מה לו חס
הלדק את צעלי הפראטעקט אז לא? די לו שהוא נגד חיס אשר איננו
במפלו. חולם הלל אז הרצ כ"י את נפשו הליל והוא ובסאן נקי.

צעת בחצי זה צא לכגד עיני צראטירע חדשה ון הרצ קוטנא
צקאפאשוואר, בחובה צלשון אשכנז ושמה "הפפפפן וונד עהרליך", וצלי ספק
צאה גם לידכם שמה. והנה בשמה כן הוא "הפפפפן" גלוי ונוגולה, וצאח
גלוי הונצער יותר נדאי כי הוא מגלה גם ערותו וצצלגת צעלי צריתו,
ומה צעצרה את חונתו וחונתו הבה ופאוע, כוועשה אייזענמענגער
וצרונגער וחצריהם. דצר חדש השמיענו כי לא צו עשה וצצריס
חלוציים לצד יע פרידה צצרי ישראל אשר הפרדס לזעקטען, כי חס
גס צו חשצה וצדעות, כי חלה אשר צס "נעאלאגען" יקראס ילאו
לחקור צחקירה חפסית על יקודות האמונה. וני לא יחקק על דצרינו!
לראיה נגד הנעאלאגען הוא מציא את דצרי הרצ החכם הגדול נפסר...
ואנכי דכירנא כד הוינא טליא (וגס בצוד מעלתו יודע זאת היטצ) שומעתי
כי הרצו לוודי תורה צארכי לשפוך צוז וקלון על הרצ הזה כי אפיקורות
הוא, ולא כנוהו נעולם רק צצמו צלי תואר ר', והוקיפו לו עוד תוארים
אחרים ורעים אשר לא אשא אותם על שפתי. גם נציא הוא את
נעגדלסזאהן לראיה על דצרינו, ומה יענה הסאנזער צשומעו כי צן צריתו
"וולדיקי אשכנז והגר" ישאצ ון הבאר אשר הוא צאר שמת לדעתו?
"ישמרכי ה' מאוהצים כאלה!" — יחמר — "אנשים אשר ארמו לחברה
את הדעקסער (או "הפערעקסער" צלשונס הנה) לא יעלו צומילתי!" —
הפעם הציותי את פחרון הסדה מדוע לא יבחנו הצדיקים האלה את

דצריהם צלשוננו הקדושה, לנוען לא יצולע להם צגללה, בי ידעו ויצינו
 רצים מריעיהם את דצריהם ויחנורו: גם אלהם אפיקורסים! וישלחום
 לעזאזל. זה הוא הקוד שיכתצו צלשון לע"ז הצלתי נוזן לרוב הלדיקים —
 אם לא שגאונר כאומן ליכני קדור כי „הלדיקים המדעים" לא יוכלו לדבר
 בן צעפת קודש! — אולם ונה לי ולשחוק בזה? גם צשחוק יכאצ בצ
 חיש; היולל לנו וכל הצרחסירע: או בנוו שיחמרו טוגלינו וננדינו בי
 הכה בית ישראל לרקיקים ולצקעים אלף אלפים וחלילה נפלה ולא תוסיקן
 יקים צהולת ישראל, או כי מפני זה לא נחלק כל עיקר, בי זה הוא
 דבר אשר היה מעולם בי כשם שהפרלופים ^{אוצות השות} צוניים כך דיעותיהם טונות
 (תחונות פ' פנחס) ורוח הוא צאנוש חלק אלוה ונועל אשר תפענוהו
 צחקירות טונות לינון ולשונאל לפנים ולחשור, ואיש איש וצעלי דיעה זו
 יכנה את צעלי דיעה אחרת צשם כופרים ואפיקורסים. בן היה צינוי
 חרונצ"ס ז"ל ואחריו וצינוי היות ישראל עב אדנות שפניל טרם גלו משה
 צאחרונה, וגם צונלות הנועטיות נתרשלו אז רצים בידוע, וצכל זאת עם
 ישראל עורלו כנוקדם גוי אחד צארץ ולא נחלק לעקטען. ואיה הגבול
 אשר נשים לעקטע האחת ולהתחלת השנית? אם כה יחנור האחד:
 ון צעלי הראצציגערפערזאנוונלונג תחטיל העקטע המדשה, אז רעהו
 יענה ויחנור לו: סקר אתה דוצה, הרצ פראנקעל וצרעסלויאל היה
 ונחגד להם וצכ"ז הרעיונו עליו צעלי האיזראעליט והירש צקול אדיר
 ומזק כי כופר הוא ואפיקורס צגלל ספרו דרבי המסנה! ובשיחנור
 זה עד רש"ל ראפפורט הוא גבול הארעהאדאקסען ועד צכלל יחנור
 רעהו גם זה סקר, צבור את ונעשה שסיה צלצוצ וצטארנאפאל! ובאשר
 יצא השלישי ויכריע ציניהם לחנור: צליינענטשטאדט וצקאפאשוואל הוא
 הגבול האמת, וצא רעהו וחקרה יקנוט את נוחרו ויחנור: „הנח לי עם
 הלדיקים המדעים האלה דורשי ה: ונת יוגית ולוצשי לצושים קלרים ונוכנסים
 ארובים! השטן התצצ צלצוצ הלדיקים האלה (כדצרים האלה ידבר צאונה
 הרצ וסיקס צספריו „נער עצרי", „אל העדרים") ואכני לא אעצור נגבול
 סאנדען והלאה, וצמוקס מאל השטריינל קן לו טונה צחרה האנונה
 האנוחיה הסתופף!" — האף אין זאת?

הוא הדבר אשר דצר הרצ מנאנהיינער בי רק „רייטס וקאפן" טונות
 כנוללות צנו, וזה לא יבחיט שום איש מציץ וידוע, ולא לחרפה הוא זה
 לצני ישראל, כי צהפך, לכצוד הוא לנו, בי העם אשר אין צו „רייטאנגען"
 טונות צדרכי האנונה אוח הוא לאחת נעתי אלה: אם כי כצר נפל כל
 העם לצור הוואטעריאליקנווס ולא כסחרו צו שום אונות חיים רוחניים
 ודצרי האנונה חדלו מלעשות לו ונעעונים עור, או כי נאסרו ידי העם
 ע"י כהניו שומרי וסמורה עצודת הקודש האוונרים לו: הן עכניי העולם,

בפאליטיק וכדומה, נתנו צידך לעשות צם בטוב צעניק, והאמונה ולימודים צידינו למסורת עולם ודבר אין לך עוֹם. לא כן עם צני ישראלי! בי ונולדת ביהמים וגוי קדוש נקראנו ונעולם, כולנו הבונים בלנו נבונים בלנו יודעים את התורה, היא מונחת בקרן זוית וכל הדולה ידועת ויחקור צעניקי האמונה. וזהו צלו חלופי הדעות, ואיש את אחיו יבנה אפיקורם, אך סוף כל סוף חילוק זעקטען אין צנו.

הן אמת בי צדצרים באלה העומדים צדוונה של האמונה הוא דבר קשה לפרוט הדצרים צקער הונשפט כראוי ויש דצרים סנותנים ונקום לטעות ואף בי לצורים וענוי הארץ, יען בי בוחצי הלייטונגען יושצים מוויינים צקסת הסופר והדצרים עולם צין סני המדצרים יננהו ויהלמו ויתנו הגליונות לנער משרה הדפוס העומד על גצם ונלפה לדצריהם, אך ונה היה להרצנים המעידים לעשות? האם היה להם לאמר בי יש סני מייני יודענטהום וגד ויין האחד הטל גרען צצארו את הבחוצים בכה? הלא אז נשבעו לסקר וחללו גם שם שונים צרצים, לכך אמרו צלצס מוניצ סימנו ונקום לענוי הארץ לטעות ולא יסצעו לשקר, וקולר התקלה תהי צלאר האנשים המוסרים את הדין לשטראטקאנוואלד, ^{אנשי התורה} ^{אנשי השו"ע} בי לפי דעתם גדולה עצירה לשמה, או (אם נדצר צלסון כת אחת ידועה אשר מונה לנדרו דרכם): „דער לוועק הייזיגט דיא וויטטען“, והם צקמעם בי וסר צרוגער את הדין מלד דת הנזכרים וניהרו תיכף לונקור את הדין גם ונלד „הארטהאלקסע יודענטהום.“ אולם הרצנים קוו בי חבנוי לצ וישרי רוח צאונת יציו הדצר לאסורו וידונו אותם לכף זכות, גם חילו אמת היה שנסמטה נפיהם מלה או נולת שלל כדעתם, בי על כיוצא צזה לאור בי ישרים דרכי ה' לדיקים ילכו צט וכו'.

כל זה שאמרתי צזה הוא נונש חובן וכתצ ההתחללות והס' נלח ישראלי וההכנזקות השנויה ונשולצת והאמרת אלף פענוים צניילייט וצהונגיד וצאר נכתצי עת אשר לא רוח הקנאה נודצרת נוחך גרונה. והיולל לנו וכלם הוא, בי הסתומים על הפראטעקט מחלקים לשלש מחלקות: א) נחשבים, צ) טועים, ג) נסוגים לאחור; הראשונים עתידים ליתן את הדין, צעד השונים ה' הטוב יכפר וצעלי כת השלישית נוקדשים ס"ס צרצים ואומרים חזרו צנו וון הפראטעקט, בי אין באן לא סעל ולא פשע לא הבחשה ולא כפירה מלד הרצנים המעידים, והפראטעקט נאין ויסודו נאפע, אלל יש באן נחילה סליחה וכפרה שאלו נצקשים ונהרצנים הישישים זקנים שקנו חכמה ומורה ועשו הרבה לכבוד עדהם ולכבוד עם צני ישראלי בלן, ועל זה יענו הרצנים ויאמרו: קלחנו! — והנה חלילה לי לחטוב את הרצ דעירו צין הנחלקה הראשונה, ואילו בן חצתי בי עתה לא בחצתי לנעלמו שאלוי חזר צדצרים, בי צעלי הנחלקה התיא

לא יחזרו לעולם, כי טענות ונימוקים עומים — אך השצחתי אל הנוחלקה
הסבית, ואמרתיו אצל כל ואשאל, אולי אחרי אשר נודעו לו טענות
הרב גורוויץ וכלל ישראל יראה כי ראשי הפראטעקט הוליכוהו חוזה
ואת הרב הקדוש נקחנו עמו בלי לנענעיהם (כאשר כתב גם הרב
מפרענויסקלל בנוכתצ התכלותו אל הרב דפה וסלה לו גם את נכתצ
קדשו של הד"ק נקחנו) ואחרי כי נודע לי ע"י נכתצ נועל וע"י נכתצ הרב
כ"י כי כאשר השצתי בן הוא, הודעתי צוהרת כי חזר צו נון הפראטעקט.
העתרתתי צמלין ואדוני יסלח לי, כי צלונת וצחונים דצרתתי ולצי
יסנח אם אסי גורס לו הצנה יתרה ונהענין הוא אשר הרבה קולונקין
נעצרו לדותיו, ואולי עד הנה לא קם לצ צרוב טרדותיו להגיע עד נקוד
ויקוד הדצרים וכו' וכו'.

על הדצרים האלה ענה לי הרב צעלנו צוכתצו ניוס עו"צ סיון
תרל"ד: "הי' לנראה עיני נכתצ' היקר הערוך להרב החריף . . . והנה
דצריך נבוחים וישרים, ואולם דע כל ידידי כי בנקרה הרב
נופרענויסקלל בן קרה גם לי, והלדיק סלה דצרינו בכל עצר
ופנה, ואין ספק צלצי כי כוונתו לשונים." וכו' וכו'.

אחרי גליתי צזה נענע את נרמת וערמת הלצועים, ואחרי
גלותי את יתר פליעת חרפת הננוח הלדיק מלכתינוער ז"ל — אם
נמלא עוד איש ואיש אשר לצו יסבוב עליו און צגלל עדותו — אצל
לרסום עוד דצרים אחדים ניינוי חיינו.

בצר אמרתי לנעלה כי הוא צעלנו לא עשה ינאונה להשיצ
חורפיו דצר ולסתום פי נעטינו; הן ידע נאלד כי אין זה חדש תחת
השמש, ובכל דור ודור קנו תרצות חכמים חטאים, זדים, טועים ונחשים
לערוך נערכה נגד חכמי קדושי ההשגחה להבין את לעדי צני עומ
על הנוקלה הצונה קדימה; כאשר יוס ולילה לא יסדות, ננחנות האור
והחשך לא תמות, בן לא שצתו חכמי החשך נורדי אור צמלחנותם נגד
ישרי לצ, ניינוי אדון הנציאים <sup>אפיקות וחסד
אמרות השות</sup> אשר העיד הכתוב, "והציטו אחרי נוסה"
עד נוסה הסבית (הרמב"ם) ז"ל, וננוכו עד נוסה הסבית (הרמב"ם)
ז"ל, ואף כי ציינו אלה אשר חולפא יקגי עד נאלד, וגם נערים ותעלולים,
אשר לא ידעו ולא יצנו את תובן ענין הריצ היעצ, ירהצו צוקן, וצני
צלי קם יחשצו בצני דור ההפלגה: נעשה לנו קם, צזה שיעצו פנים
לחרף ולגדף חכמי שם גדולי ארץ. (*) גם נפני הזקנה והשיצה כשל

(*) הרב החכם מוסר"ל יעללינעק כ"י דרוש דרש צבית הסכסס שצע דרשות אשר
מוכנס הוא להפלות לכל צלי עולם את הסקר והפחות של חכמי "הפראטעקט",
לפודיע כי ישראל גוי אסד צלחן ולא נהחלק וכו' וכו'. ויסי אך ילאו
דרשות לאור (Sieben Zeitpredigten, Wien, 1864) וסם הגמול ל.

למאנהיימער כח הקצב ללחום בשער כגד נחרשיו הנס; אולם הדלצון והבלאז נובל הרעש הזה ירד חלרי לצון, ויחלש נואל צרחסית יוני הקיץ תרכ"ד, וצמטך ירסי הקיץ יסב צנוקוס יסע ותעלה גאסטיין. באשר שצ נוס צריא וחזק יותר נעט, סנועמוהו צפעס הרחשון (צצצת פ' רחש) נטיף על הצמה דצרים חסדים על חדות הריצ. אך צליהם אופן דצרי? לא חלל ולא קלל, לא חרף ולא צזה כל איס, ב"א צמננה רך ולסון חכונים נורפא החל: „צנים אחס לה' חלקיבס — לא תתגודדו; צני חס אחד אחס, חנונה אחת חנונהבס, ועל כן לא תעשו חגודות חגודות." ואחרי אשר זייר לנו את החנונה הנצחלה של ריצ צין אחיס יצריה, כי רע וור הוא נובל ריצ קצעובס, והורה צאלצב על ריצ סאחיס ציני צית שני ער כי קנאס ונשטומה חמריצו את הודנו וחפארתנו, — ועל הריצ צאנועריקה ציניס החלה, פתח 'את פיו וחור: „גס צתובמו עס צני יקרלל צגלות החיל הזה רצות רלינו בחלה, גס צינינו חלה — הו! גס נצסרי חזיתי זאת" — ופה ירדו דנופות על לחיי אשר קונוטו נחוקן.

חלה הם דצרי הרלשונים והאחרונים אשר דצרי צסער על דצרי הריצ כגדו, ואל הדנוה צנפסך קור ^{צצצת רחש} ^{צצצת רחש} כי נטר שחלל צלצו על הנחרפים, או בי לקח מהס נקמתו צהיות חלל ידו! חלילה לו! שונע נא חיק התנקס צרצ אחד ון החטונים על הפראטיבס. את הרצ הסור (נורצני הגר) קרס חסון נורא, בי צנו אשר שונע צלינוודיס צחרץ נכריה ילא נודעתו ר"ל, והנה ספץ הרצ הסור להציא את צנו לצית הנשוגעים צווינן, לונען לא יכצדו עליו הסוללות צחוץ לנודינתו ולונען לא ירחק לו הדרך חלין, אך הוא גצרי רחש עני וחוסר והסוללה ננוקוס צנו לווינן כצדה עליו נואל. ויצא לווינן כצקס נוגציריס וחצרותיה עזר לו, ויהי אך שונע מלנהיימער צ"ל את שאלתו וצקשתו, וינפס להסחדל צעצורו צכל כמו וינליח לו את הבקף הדרוש להפלו די והותר — ותלונת נעט לא נסנעס על שפתיו על דצרי התחצרו את נחרפיו.*

נצ. ידו הדס (צישוכון אשר להרצ סינש) לשפון צון וקיקלון על כבודו, ועד כס סעין פנים לפגוע גס צכצור. הורסו סנחסלכס לשני ס' צחללות ססיס, צחמרו: מדס לייף כולי סאי וכו! הנשונע כואס צין חלשי שס אשר נעולס? — חס סאחס היא כי הלסון קולעס סלצ, הנס נרלס מלסונו סל סאיס הסור מה זה ירחס לצו; כצל כצלס ידצרי!

(*) חלה היו נעשים צכל יוס, כי חלשים חסוכיס ונורדי אור אשר קללוהו קללס ננרלס על היסו לפי דעתס סולך צדרך לא טוב, צקסו מוננו עור צלרס. דיין אחי מקהלס קענס צאונגלסן — לא כסוקס מווינן — צה לווינן לעלוא עזר וסעד צלרסס, ואחרי דפס לשור על דלעות רצות, נסן חל לצו ללכת אל מלנהיימער, אך כי צקרב לצו הי' ספץ למנוע רגלו ונציתו, בי קנאי סיס, וצלצו כאס צוערה על חלשים במלנהיימער. חסן הסכרס חללהו

שְׁלֵשָׁה סְצוּעוֹת הָלַךְ חַת חֲלִיו אֲשֶׁר יָמוּת בָּהּ, אֵךְ שָׁבְלוּ וְדָצוּרוּ לֹא
עֲזָבוּהוּ עַד הַרְגֵב הָאֲחֵרִים. לֵיל שָׁבַת ב' אֲדָר הִגִּיעַ וִירָגִישׁ צִנְפָּסָן בִּי עוֹד
וְנִעַט וְרוֹחוֹ תִּשְׁוֹז אֶל עַל, וַיִּהְיֶה קָצֶלֶת שָׁבַת וְהַפְלָה עֲרִיצִית וּלְהָ צוּלָה,
וְאֵת הַנּוֹנִימוֹר „אֲדוֹן עוֹלָם” אֲנֹר צִסּוֹף צָקוֹל נִשָּׂא וְרֵם וְנִעַט, וְכַבְלוֹתָו לְהַתְפַּלֵּל
אֲחֵר שָׁבַע פְּעֻמִּים „ה' הוּא הָאֱלֹהִים” וְסָפֵר וְנִנְה צִחֲלָצֵעַ לְצֵל יִסְגָּה,
וְאֲחֵרֵי חֲלוֹת הַלֵּילָה יִבְלָה בְּשֻׁנְתוֹ צִטְהֵרֶת. הַנּוֹמִים הַנּוֹמִים נִהְדוּ צִיּוֹם צ'
ב"צ צִחּוֹדֶם אֶל צִית הַכִּנְקֶת הִישָׁן, שֶׁם הַעֲנִידוּ אֵת אֲרוֹנוֹ צוּנְקוֹם שָׁדֶרֶשׁ
(עַפ"י ט"ע יו"ד קי' טו"ד ס"ח), וְשֻׁנָּה הַסְפִּידוּהוּ, צִרְחָנוֹהָ רֹאשׁ וְזָקָן
הַעֲדָה ה' יוֹסֵף וַיַּעֲרֻטָּהּ יִנְעֵבֶל, וְאֵת"כ הֵרֵצ הַדְרָסָן וְנוֹהֵר"א יַעֲלִינְעֵק, הֵרֵצ
הַג' וְנוֹהֵר"א הוֹרֻוֹיֵץ, וְאֵת"כ לְוֹהֵו לְצִית עוֹלָמוֹ, וְלַעֲרֵךְ עֲשֵׂרֶת אֲלָפִים אֲיֵשׁ
הַלְכוּ אֲחֵרֵי הַנּוֹטָה, וְכֻלָּם סָפְדוּ הוּי אֲדוֹן הוּי הוֹדוּ! שֶׁם קָצְרוּ אֵת הַגּוֹיִם
אֲשֶׁר הִיתָה נִינְי נִפְלָה, אֵךְ הַלְלוּ עוֹד חִיָּה צַחֲוֹכָו; עוֹד יִחִיה
צִקְרֵצ עֲדָת ווִיעָן, אֲשֶׁר יִבְרָה כִּיּוֹדֵר כִּלִּי, כִּיּוֹי שְׁוֹיִים; עוֹד יִחִיה צִלָּצ
אֲלָפִי אֲלָפִים אֲשֶׁר הִיהָ לְהַס"ל לְמֻטִּיז וְסוֹנֵן; עוֹד יִחִיה צִסְפֵּר דְּצִרֵי הַיּוֹמִים
לְצִנִּי יִסְרָחֵל, צִסְפֵּר וְנִלְחָמוֹת ה' כִּגֵּד אֲוִיִּצִי הַלְדֵּק וְהַטּוֹצ; עוֹד יִחִיה
צִלְרוֹר הַחַיִּים צָנָן אֱלֹהִים צִין כֹּל הַלְדִּיקִים וְהַיִּסְרִים אֲשֶׁר שִׁלַּחַם ה' לְנוֹחִיהָ
עַל פְּנֵי תִצֵּל וְאֲשֶׁר וְנִלְאוּ רִאֲוֹו צִבֵּל לְצִצֵּם וְצִבֵּל כַּפֶּסֶם וְצִבֵּל וְאֲחֻדִּים!

וְנִי לֹא יַעֲשֶׂה אֲנוֹשׁ בִּי אֲבָקָ עֲלִיו פִּיחֹו. הָאִישׁ צֹא לְנוֹאֲהֵינְעֵבֶר וַיִּקְבְּלוּ
צִכְצוֹד בְּדוֹל וִירְחָהוּ בִּי צִלְחָו לוֹ לֶרֶךְ, וַיַּעֲמִיחֵהוּ לְהַסְחִדֵל צִעֲצוֹרוּ לִשְׁנֵי רֹאשֵׁי
הַחֲצִרוֹת, וְלִפְנֵי שַׁעַר כַּחֵן לוֹ וְלֵד עֲלָמוֹ זֹהוּ אֲדוֹם (דוֹקֻוֹטֵעָן) אֲשֶׁר הִיהָ מוֹכֵן
צִכִּיקוֹ, הַקִּנְחִי עוֹצ אֵת וְנִעוֹנוֹ בְּשִׁמְחָה, וְלִשְׁנֵי הַצִּית צִחּוֹךְ הַרְהוֹב חֲבוּ לוֹ
וַיּוֹדִעֻו כִּי עִירָו לִדְעָת אֵת תְּכֵלֶת הַדָּבָר, וְהִנֵּה סִיפֵר לְהַס הָאִישׁ אֵת הַצִּעֲחֹת
מ. וְהִנֵּה לְהַס אֵת מַחֲבָהוּ, וְצִהֲכָלוֹתוֹ הוֹסִיקָ לְאֲמֹר: „יִהִי כִלּוֹן שֶׁ לֹא
יִקְצֵל שֶׁכֵּר וּנָן הַשְׁמִיִּים צִעֵר מִפְּעִלָו זֶה”!! הֵן לֹא נִשְׁחַוּוֹם
הַיּוֹם צִרְחָהוּ כִּי נִנְלָאִים כִּתְלָה הוֹפְשִׁי הוֹרָה אֲשֶׁר לֹא יִדְעוּ וְנִוֹסֶרֶת
הַטּוֹב לֹא יִרְדֶּה אֶל קִרְצֵט וְנִעוֹלָם; בְּשִׁפֵּר לְצִי הַעִיִּצִרִי (כֵּן!) הַכִּדְפֵּס זֶה
לֹא כִצִּיר הוּא אֲנוֹר (דָּק ס"ה צִפְעֵרֶת) צִשָּׁם רַב אֲחֵר הַמִּיּוֹחֵד צִרְצִנִי הַגֵּר
שִׁכְצֵר הֵלֵךְ לְעוֹלָמוֹ, כִּי פִעֵם אֲחֵם דֶּרֶשׁ צִרְצִים שִׁבֵּט עַל מִלּוֹת שִׁבִּין אֲדוֹם
לְחִצִּירוֹ שְׁמַקִּיּוֹמִים רִשְׁעִים אֵין מִקְבָּלִים עֲלֵיהֶם שִׁכֵּר, וְמִי הֵם רִשְׁעִים? גִּם ע"ז
יִסִּיז סִלָּב הַעֲצִרִי (וְנִהֲלָהוּ וְעַד קוֹפּוֹ) כִּי הִנֵּה הַמִּדְעָרִים צִלְשׁוֹן לַעֲוֹ, וְנִשְׁלִיכִים
מִעַל פְּרִיחֵם אֵת לִשְׁוִן הַעֲלָמִים (יִחְרַבְלָן), הַמִּתִּירִים הַגּוֹיִם קִדְשִׁים צִצִּיה"ס
וְכִתְלָה. וְלֹא צִלָּדֵר רִשְׁעִים יִכְבֶּה, כ"א עוֹע"ז, כוֹמִדִים לַע"ז, וְכו'. אֲוִי מֵה
הִיהָ לִנּוֹ! הַמַּעֲבֵר וְנִמְנוֹ שׁוֹנְחִינוֹ וְנִדְּוִנוֹ עַחֲוֹץ, כִּי גִם צִקְרֵצִי יִקְוּוֹ
אֲנִיִּים אֲשֶׁר צִקְנָחֵם וְצִשְׁבָּנוֹם יִתְנוֹ אֲוֹתָו וְאֵת תּוֹס"ק לְשִׁמְלָה, הוֹרְחָנוֹ אֲשֶׁר
עֲלִים יִתְנֶה כִּי הִיא חֲבִיחֵם וְצִיחֵם לַעֲוִי הַעֲוִים! דִּרְשִׁים דִּרְכֵי כוֹעֵם
וְכֹל הַיִּצְוִים בְּלוֹם!